

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
Z JĘZYKA POLSKIEGO

GMINNE GIMNAZJUM
W SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. JANA PAWŁA II
W MONIATYCZACH

I CELE EDUKACYJNE

Wspomaganie umiejętności komunikowania się uczniów i wprowadzanie ich w świat kultury, zwłaszcza przez:

- kształcenie sprawności mówienia, słuchania, czytania i pisania w zróżnicowanych sytuacjach komunikacyjnych prywatnych i publicznych, ważnych dla życia w państwie demokratycznym i obywatelskim; rozwijanie zainteresowania uczniów językiem jako składnikiem dziedzictwa kulturowego,
- ujawnianie zainteresowań, możliwości i potrzeb oraz językowych i czytelniczych umiejętności uczniów po to, by wyznaczać stosowne dla nich cele, dobrać treści i materiały, projektować odpowiednie działania gwarantujące skuteczność edukacji,
- rozbudzanie motywacji czytania i rozwijanie umiejętności odbioru dzieł literackich i innych tekstów kultury – także audiowizualnych, a przez nie przybliżanie rozumienia człowieka i świata; wprowadzanie w tradycję kultury europejskiej i narodowej,
- uczenie istnienia w kulturze, przede wszystkim w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym, tak by stawała się wewnętrzną i osobistą własnością młodego człowieka.

II PRZEDMIOT SPRAWDZANIA I OCENY

1. Wiedza przedmiotowa
2. Umiejętności przedmiotowe
3. Umiejętności ponadprzedmiotowe
4. Postawy w odniesieniu do edukacji

III ZASADY PRZEDMIOTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA

1. Uczeń oceniany jest za umiejętności i wiadomości oraz postawę objęte podstawą programową. Ogólne i szczegółowe wymagania na poszczególne oceny stanowią dodatek do PSO.
2. Ocena za postawę obejmuje: aktywność, samodzielność, kreatywność, obowiązkowość i systematyczność.
3. Zobowiązuje się nauczyciela do zapoznania uczniów z ww. wymaganiami.
4. Na lekcjach języka polskiego uczeń oceniany jest w skali od 1 do 6.
5. Ocena jest jawna dla ucznia i jego rodziców, na prośbę ucznia lub rodziców jest uzasadniana ustnie.
6. Ocenianie bieżące ucznia obejmuje:
 - odpowiedź ustną,
 - pisemną pracę domową o charakterze twórczym (co najmniej dwie oceny w semestrze),
 - recytację poezji lub fragment prozy (co najmniej jedna ocena w ciągu roku szkolnego),
 - sprawdziany z nauki o języku (co najmniej jedna ocena w semestrze),
 - sprawdzian kompetencji czytelniczych (minimum jedna ocena w ciągu roku szkolnego),
 - ćwiczenia sprawdzające znajomość zasad ortografii i interpunkcji (nie mniej niż jedna ocena w ciągu roku szkolnego),
 - prace klasowe sprawdzające umiejętność wypowiedzania się na piśmie na zadany temat (nie mniej niż jedna ocena w semestrze)
 - sprawdzian z określonej partii materiału (np. z 3-5 ostatnich lekcji) może się odbywać bez zapowiedzi,
 - aktywność, umiejętność pracy w grupie, krótkie ćwiczenia pisemne, zadania dodatkowe (na ocenę celującą), sposób prowadzenia zeszytu przedmiotowego oraz postawa ucznia oceniane są na bieżąco i zależą od sytuacji stworzonych na zajęciach lekcyjnych (nie muszą dotyczyć wszystkich uczniów).
7. Ocenianie semestralne jest wypadkową ocen otrzymanych przez ucznia w trakcie semestru (decydującą rolę odgrywają oceny z prac pisemnych).
8. Prace pisemne sprawdzane są według skali punktowej. Sposób ich przeliczania w załączeniu.
9. Szczegółowe kryteria sprawdzania i oceniania prac pisemnych ucznia - opracowane przez nauczyciela - stanowią dodatek do PSO.
10. Przed pisaniem krótszych i dłuższych form wypowiedzi nauczyciel ma obowiązek zapoznać (lub przypomnieć) uczniom kryteria sprawdzania i oceniania.
11. Praca klasowa jest zapowiadana z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.

12. Uczeń ma prawo do poprawy oceny ze sprawdzianów sumujących w terminie i formie uzgodnionej z nauczycielem zgodnie z wymogami zapisanymi w WSO.
13. W przypadku nieobecności ucznia na lekcji, podczas której pisana jest praca klasowa, ma on obowiązek pisania jej (lub zaliczenia w innej formie) w innym terminie wyznaczonym przez nauczyciela.
14. Sposoby oznaczania błędów i ich klasyfikacja opracowane przez nauczyciela stanowią dodatek do PSO. Nauczyciel ma obowiązek zapoznać uczniów ze sposobem oznaczania błędów.
15. Dyktanda ortograficzne oceniane są w skali od 1 do 6. Szczegółowe kryteria oceniania i sprawdzania opracowane przez nauczyciela stanowią dodatek do PSO.
16. Uczeń ma prawo być nieprzygotowany do lekcji z powodu choroby lub ważnej sprawy rodzinnej. W obu przypadkach obowiązuje usprawiedliwienie rodzica lub opiekuna.
17. W przypadku nieobecności na lekcji uczeń powinien uzupełnić braki zgodnie ze wskazówkami i zaleceniami nauczyciela w wyznaczonym przez niego terminie.
18. Uczeń może dwukrotnie w ciągu semestru zgłosić swoje nieprzygotowane do lekcji z innych powodów aniżeli podane w punkcie III/ 17. Nie dotyczy to pracy klasowej, sprawdzianu, recytacji, dyktanda, przeczytania lektury.

IV ZAŁĄCZNIKI:

1. Ogólne wymagania na poszczególne oceny.
2. Szczegółowe wymagania na poszczególne oceny.
3. Szczegółowe kryteria sprawdzania i oceniania prac pisemnych uczniów.
4. Szczegółowe kryteria oceniania recytacji
5. Szczegółowe kryteria oceniania dyktanda
6. Sposoby oznaczania błędów i ich klasyfikacja.

SPIS TREŚCI ZAŁĄCZNIKÓW

1. Ogólne i szczegółowe wymagania na poszczególne oceny:

- Kryteria oceniania uczniów z języka polskiego w klasie II gimnazjum
- Kryteria oceniania uczniów z języka polskiego w klasie III gimnazjum

2. Szczegółowe kryteria sprawdzania i oceniania prac pisemnych uczniów:

- Kryteria oceny zaproszenia, ogłoszenia,
- Kryteria oceny podania, notatki,
- **Kryteria oceny życiorysu , CV**
- Kryteria oceny streszczenia,
- Kryteria oceny dedykacji,
- Kryteria oceny przeżyć wewnętrznych,
- Kryteria oceny artykułu,
- Kryteria oceny opisu przedmiotu,
- Kryteria oceny opisu sytuacji,
- Kryteria oceny opisu dzieła sztuki,
- Kryteria oceny charakterystyki,
- Kryteria oceny autocharakterystyki,
- Kryteria oceny rozprawki,
- Kryteria oceny sprawozdania – recenzji,
- Kryteria oceny sprawozdania,
- Kryteria oceny opowiadania,
- Kryteria oceny listu prywatnego,
- **Kryteria oceny listu oficjalnego,**
- **Kryteria oceny listu motywacyjnego,**
- Informacje dodatkowe.

3. Szczegółowe kryteria oceniania recytacji.

4. Szczegółowe kryteria oceniania dyktanda

5. Sposoby oznaczania błędów i ich klasyfikacja:

- Klasyfikacja błędów i sposoby ich oznaczania.
- Ogólna charakterystyka błędów.

OGÓLNE WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem,
- potrafi w sposób dojrzały intelektualnie samodzielnie wypowiadać w formie, pisemnej i ustnej swoje opinie, krytycznie oceniać fakty i zjawiska,
- osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem,
- umie stosować zdobytą wiedzę w mówieniu i pisaniu w różnych sytuacjach,
- wykazuje dużą samodzielność i potrafi bez pomocy nauczyciela korzystać z różnych źródeł wiedzy,
- opanował technikę robienia notatek,
- potrafi biegle i ze zrozumieniem czytać różne teksty,
- potrafi pisać ortograficznie, umie posługiwać się cytatami,
- potrafi samodzielnie wartościować i oceniać wydarzenia kulturalne.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w dużym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem,
- poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności w mowie i pisaniu na zajęciach lekcyjnych,
- korzysta z różnych źródeł wiedzy,
- potrafi ze zrozumieniem czytać różne teksty,
- opanował technikę robienia notatek,
- opanował podstawowe zasady ortograficzne i potrafi pisać poprawnie,
- ma orientację w najważniejszych wydarzeniach kulturalnych.

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- opanował w podstawowym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem
- stosuje wiadomości i umiejętności w mowie i pisaniu na zajęciach lekcyjnych z pomocą nauczyciela,
- sprawnie czyta teksty,
- z pomocą nauczyciela potrafi wartościować i oceniać fakty i zjawiska,

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- ma braki w opanowywaniu wiadomości i umiejętności określonych programem, ale nie uniemożliwiają one dalszego kształcenia,
- z pomocą nauczyciela potrafi przekazać treści programowe,
- z pomocą nauczyciela potrafi wykonać proste zadania.

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował umiejętności i wiadomości objętych programem, które są konieczne do dalszego kształcenia,

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY II

Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.
Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

SŁUCHANIE

- uważnie słucha wypowiedzi innych uczniów i nauczyciela,
- rozpoznaje komunikat będący informacją, komentarzem czy oceną,
- wybiera najważniejsze informacje z tekstu,
- identyfikuje językowe i pozajęzykowe środki wyrazu,
- słucha nagrania wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich,
- rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną (wskazuje tezę, argumenty, hipotezę).

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- odczytuje tekst na poziomie dosłownym, rozpoznaje sens przenośny utworu,
- płynnie czyta różne teksty, uwzględniając zasady interpunkcji, prawidłowego akcentowania, intonacji,
- potrafi z pomocą nauczyciela przytoczyć najważniejsze treści utworów wymienionych w podstawie programowej,
- zadaje pytania dotyczące utworu,
- wskazuje nadawcę i adresata wypowiedzi, odróżnia informację o faktach od opinii,
- rozpoznaje różnice między fikcją, a kłamstwem,
- dostrzega różne motywy w postępowaniu bohatera,
- wymienia podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi,
- zna elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- rozróżnia narrację pierwszoosobową od trzecioosobowej,
- charakteryzuje postać mówiącą w utworze,
- zna pojęcia *legenda*, *podanie*, *przypowieść*, *dziennik*, *pamiętnik*, *nowela*, *powieść*, *opowiadanie*, *baśń*, *bajka*, *fraszka*,
- zna terminy *wiersz stroficzny i ciągły*, *wiersz bezrymowy*, *wiersz wolny*,
- rozróżnia charakterystykę bezpośrednią i pośrednią,
- odczytując sens utworu, dostrzega podstawowe wartości, takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm,
- wymienia cechy dramatu jako rodzaju literackiego,
- wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog,
- odwołując się do własnego doświadczenia, podaje możliwe motywy postępowania bohatera,
- z pomocą nauczyciela korzysta ze słowników np.: języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów
- dostrzega związek między tytułem, a treścią utworu, np. artykułu prasowego,
- zna językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i sztuce,
- czyta utwory liryczne i zna cechy liryki jako rodzaju literackiego
- dostrzega różnicę między filmem dokumentalnym, a fabularnym,
- świadomie wybiera gry komputerowe i programy telewizyjne.

MÓWIENIE

- tworzy wypowiedź zgodną z tematem,
- dostrzega zależności między modulacją głosu, a sensem wypowiedzi,
- z pomocą nauczyciela formułuje argumenty odpowiednie do tezy,
- wypowiada swoje zdanie w dyskusji,
- opisuje postaci, przedmioty, krajobraz, podejmuje próbę opisu sytuacji
- streszcza prosty tekst publicystyczny,
- gromadzi wyrazy do oceny postaci,
- zadaje własne pytania w wywiadzie,
- mówi o uczuciach własnych,
- wygłasza z pamięci tekst poetycki lub prozatorski.

PISANIE

- tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- redaguje tekst zgodny z tematem
- podejmuje próbę redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze,

- zna podstawowe zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej tekstu,
- pisze opowiadanie twórcze,
- w opisie dzieła sztuki uwzględnia treści symboliczne,
- podejmuje próbę opisu postaci literackiej, mówi przeżyciach bohatera,
- z pomocą nauczyciela redaguje wypowiedź, w której formułuje argumenty,
- opisuje wygląd, zainteresowania, postępowanie, omawia przeżycia,
- redaguje kartkę z dziennika, pamiętnika
- wyraża swoje zdanie na temat książki, filmu, przedstawienia,
- podejmuje próbę napisania CV, życiorysu, listu motywacyjnego, podania i innych form użytkowych,
- pisze SMS-a, e-maila, przestrzegając zasad etyki mowy,
- streszcza tekst literacki.

NAUKA O JĘZYKU

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna podstawowe zasady poprawnej wymowy, mechanizmy powstawania upodobnień pod względem dźwięczności i uproszczeń grup spółgłoskowych),
 - słownotwórstwa i słownictwa (zna rodzaje formantów; rozpoznaje podstawę słownotwórczą w wyrazach złożonych; dobiera pary antonimów; wzbogaca wypowiedź, stosując związki frazeologiczne; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne; zna różnicę między wyrazem abstrakcyjnym, a konkretnym),
 - fleksji (zna pojęcie temat i końcówka; wskazuje części mowy, bezokoliczniki oraz formy zakończone na *-no, -to*; wie, jak się tworzy imiesłów)
 - składni (rozpoznaje w wypowiedziach części zdania (rozpoznaje wypowiedzenie zawierające podmiot i zdanie bezpodmiotowe; wskazuje zdanie pojedyncze i złożone, równoważniki zdań, zdania podrzędne i współrzędne, mowę zależną i niezależną),
- rozpoznaje w tekście wyrazy zapożyczone, neologizmy, wulgaryzmy

Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania oceny dopuszczającej oraz:

SŁUCHANIE

- jako uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi innych uczniów i nauczyciela oraz podejmuje próby aktywnego w niej uczestnictwa,
- dostrzega różnice między informacją, komentarzem czy oceną,
- posługuje się informacjami z wysłuchanego tekstu, wywiadu,
- dostrzega funkcję językowych i pozajęzykowych środków wyrazu w danej sytuacji komunikacyjnej,
- słucha nagrania wzorcowych recytacji utworów poetyckich i prozatorskich, dostrzegając środki wyrazu artystycznego i sposoby prezentacji tekstu.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- odczytuje tekst na poziomie dosłownym, podejmuje próby odczytywania ich sensu przenośnego i symbolicznego,
- próbuje interpretować głosowo czytany tekst,
- określa temat przeczytanego utworu,
- potrafi z pomocą nauczyciela przytoczyć treść utworów wymienionych w podstawie programowej,
- wyszukuje w dłuższej lekturze cytaty na zadany temat,
- identyfikuje utwory o cechach satyry,
- wskazuje i nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego w tekście literackim, takie jak: neologizm, archaizm, zdrobnienie, zgrubienie, metafora, porównanie, pytanie retoryczne, onomatopeje,
- rozpoznaje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- wyróżnia wśród tekstów poetyckich wiersz stroficzny i ciągły, wiersz bezrymowy, wiersz wolny,
- rozpoznaje układ rymów,
- wymienia cechy legendy, podania, przypowieści, dziennika, pamiętnika, noweli, powieści, opowiadania, fantasy, baśni, bajki, fraszki,
- zauważa w tekście szyk przestawny,
- wskazuje porównanie homeryckie,
- dostrzega związek treści dzieła z okolicznościami jego powstania i biografią jego twórcy,
- identyfikuje cechy literatury faktu i powieści autobiograficznej,
- rozróżnia bezpośrednią i pośrednią charakterystykę postaci w tekście
- zna budowę noweli,
- rozpoznaje cechy dramatu jako rodzaju literackiego,

- przypisuje utwór do właściwego rodzaju literackiego
- rozpoznaje elementy dramatu: akt, scena, tekst główny i poboczny, monolog, dialog,
- nazywa motywy w postępowaniu bohatera,
- korzysta ze słowników: języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, poprawnej polszczyzny i frazeologicznego,
- zna cechy wywiadu,
- zna sens powszechnie znanych prawd filozoficznych,
- rozpoznaje w tekście komentarz, informację i opinię
- rozpoznaje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej i sztuce
- wskazuje grę słowną w reklamie i próbuje wyjaśnić jej mechanizm,
- zna cechy filmu dokumentalnego i fabularnego,
- próbuje wyjaśnić elementy symboliczne dzieła malarskiego,
- korzysta z Internetu i encyklopedii multimedialnej,
- dokonuje wyboru programu telewizyjnego, gry komputerowej, uwzględniając ich wartości poznawcze, kulturalne, etyczne
- dostrzega cechy karykatury w literaturze i rysunku,
- czerpie informacje z przypisu.

MÓWIENIE

- tworzy wypowiedź zgodną z tematem, starając się zachować poprawność językową i kompozycyjną,
- podejmuje próby dostosowania modulacji głosu do treści i celu wypowiedzi,
- dobiera argumenty odpowiednie do tezy,
- wypowiada swoje zdanie w dyskusji, zajmując własne stanowisko i reagując na argumenty dyskutantów, potrafi zacytować odpowiednie fragmenty na poparcie własnej opinii,
- opisuje postaci, przedmioty, krajobrazy i sytuację,
- podejmuje próbę pisania charakterystyki postaci i autocharakterystyki,
- redaguje własne pytania i odpowiedzi przygotowując się do wywiadu,
- wyraża uczucia własne, posługując się odpowiednim słownictwem,
- dostrzega zjawisko brutalności słownej i manipulacji językowej,
- w wygłaszanym z pamięci tekście podkreśla głosowo najważniejsze treści utworu,
- uczestniczy we wspólnym omawianiu recytacji bądź wypowiedzi koleżanek i kolegów.

PISANIE

- samodzielnie tworzy plan dłuższej wypowiedzi,
- redaguje tekst zgodny z tematem, uwzględniając zasady logicznej kompozycji,
- stosuje akapity,
- stara się stosować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej,
- redaguje tekst reklamowy, informacyjny lub o charakterze instrukcji,
- podejmuje próbę redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze,
- pisze opowiadanie twórcze,
- uwzględnia w opisie dzieła sztuki podstawową wiedzę dotyczącą czasu jego powstania,
- podejmuje próbę wyjaśnienia w opisie dzieła plastycznego symbolicznego znaczenia barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, opisując jej przeżycia,
- przedstawia logiczne argumenty w rozprawce,
- próbuje napisać autocharakterystykę, list oficjalny, dostosowując stylistykę do odbiorcy
- przestrzega zasad etyki w zależności od sytuacji łączącej go z odbiorcą,
- pisze SMS-a, e-maila,
- redaguje wypowiedź na temat książki, filmu, przedstawienia,
- sporządza opis bibliograficzny książki,
- relacjonuje wydarzenia,
- redaguje dedykację, regulamin i inne formy użytkowe,
- pisze CV, życiorys, listu motywacyjny, podanie,
- dokonuje redakcji tekstu pisanego ręcznie i na komputerze.

NAUKA O JĘZYKU

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (jako użytkownik języka polskiego odwołuje się do elementarnej wiedzy z zakresu fonetyki oraz zasad poprawnej wymowy),
 - słowotwórstwa i słownictwa (zna funkcje formantów słowotwórczych; rozpoznaje w tekście funkcję wyrazów zdrobniających, zgrubiających oraz nacechowanych emocjonalnie, używa w tekście własnym antonimów i poznanych związków frazeologicznych; odróżnia wyrazy konkretne od abstrakcyjnych;
 - fleksji (wskazuje części mowy i stosuje ich poprawne formy, oddziela temat od końcówki w wyrazach odmiennych; wskazuje w tekście nieosobowe formy czasownika; rozpoznaje i tworzy imiesłów),
 - składni (rozpoznaje w zdaniach i wypowiedzeniach różne rodzaje podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników oraz przydawkę; rozpoznaje w zdaniu podmiot w dopełniaczu, przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot w wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie; przekształca konstrukcję strony czynnej w konstrukcję strony biernej i odwrotnie; rozpoznaje zdanie złożone podrzędnie z podmiotowym i orzecznikowym; klasyfikuje zdania pojedyncze i złożone oraz równoważniki zdań; zna funkcję składniową różnych części mowy),
- rozpoznaje w tekście wulgaryzmy, terminy o ograniczonym zasięgu,
- dostrzega przydatność wyrazów zapożyczonych, neologizmów, archaizmów, eufemizmów.

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania oceny dostatecznej oraz:

SŁUCHANIE

- jako uczestnik sytuacji komunikacyjnej uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów,
- porównuje komunikaty ze względu na cel wypowiedzi, odróżnia informację od komentarza i oceny, rozpoznaje intencję wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację),
- dostrzega różnice między
- analizuje treść wysłuchanego wywiadu,
- dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji,
- dostrzega ewentualne przejawy agresji i manipulacji.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- odczytuje tekst na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym,
- interpretuje głosowo czytany tekst,
- określa temat przeczytanego utworu,
- dostrzega cechy satyry,
- wyszukuje różne źródła tekstowe w celu zdobycia informacji, m.in. na temat miejscowych zabytków architektonicznych, obyczajów i typowych elementów krajobrazu,
- potrafi przytoczyć treść utworów wymienionych w podstawie programowej,
- samodzielnie określa temat utworu,
- wyszukuje w dłuższej lekturze cytaty na zadany temat i posługuje się nimi,
- nazywa wszystkie poznane środki artystyczne i wyodrębnia obrazy poetyckie
- wyróżnia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- omawia funkcję elementów konstrukcyjnych utworu tytułu, podtytułu, motto, apostrofy, puenty,
- posługuje się terminami: *wiersz stroficzny i ciągły, wiersz bezrymowy, wiersz wolny*,
- wskazuje cechy gatunkowe legendy, podania, przypowieści, dziennika, pamiętnika, noweli, powieści, opowiadania, fantasy, baśni, bajki, fraszki,
- wyjaśnia budowę porównania homeryckiego w tekście poetyckim,
- wskazuje na związek treści dzieła i okoliczności jego powstania z biografią jego twórcy,
- rozróżnia cechy literatury faktu, powieści historycznej i autobiograficznej,
- rozróżnia pośrednią i bezpośrednią charakterystykę postaci w tekście,
- uzasadnia obecność narratora wszechwiedzącego w utworze,
- omawia budowę noweli oraz dramatu,
- wskazuje w utworze elementy charakterystyczne dla rodzaju literackiego (liryki, epiki, dramatu),
- wskazuje w dramacie funkcje elementów, takich jak: akt, scena, tekst główny i poboczny, monolog, dialog,
- nazywa motywy w postępowaniu bohatera,
- wykorzystuje informacje zawarte w słownikach: języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, poprawnej polszczyzny i frazeologicznego, antonimów i synonimów, szkolnego słownika terminów literackich,
- wskazuje cechy wywiadu,
- odkrywa sens powszechnie znanych prawd filozoficznych i wykorzystuje je w swoich wywiadach,

- sprawnie wyszukuje informacje podczas pobieżnego czytania,
- oddziela w tekście komentarz od informacji i oceny,
- wyjaśnia rolę tytułu i śródtytułu w artykule prasowym,
- wyszukuje językowe i pozajęzykowe środki perswazji w reklamie telewizyjnej oraz rozumie funkcję gry językowej,
- wskazuje grę słowną w reklamie i próbuje wyjaśnić jej mechanizm,
- odróżnia film dokumentalny od fabularnego,
- omawia funkcję ilustracji, podejmuje próbę interpretacji dzieła malarskiego,
- omawia cechy karykatury w literaturze i rysunku,
- znajduje w tekstach współczesnych kutry popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i historycznych).

MÓWIENIE

- podejmuje próby oddania sensu wypowiedzi przez odpowiednią modulację głosu,
- porządkuje argumenty według ich ważności,
- aktywnie uczestniczy w dyskusji,
- tworzy opis spełniający funkcję użytkową, artystyczną, reklamową,
- odróżnia informację od komentarza,
- streszcza tekst publicystyczny
- pisze charakterystykę postaci rzeczywistej i fikcyjnej,
- redaguje autocharakterystykę,
- przeprowadza krótki wywiad z postacią fikcyjną, wywiadu,
- mówi o swoich uczuciach,
- reaguje na brutalność słowną i manipulację językową,
- w wypowiedziach stosuje zasady etykiety językowej, zna konwencje językowe zależne od środowiska.

PISANIE

- tworzy logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- układa tekst reklamy, wypowiedź charakterze informacji, komentarza,
- w opisie dzieła sztuki posługuje się informacją o czasie jej powstania,
- opisuje dzieło sztuki za szczególnym uwzględnieniem symbolicznego sensu, barw, przedmiotów, usytuowania postaci,
- redaguje opowiadanie twórcze, starając się odwoływać do realiów epoki, w której rozgrywa się akcja utworu,
- charakteryzuje postać literacką lub rzeczywistą, opisując jej przeżycia, wyjaśniając motywy jej postępowania
- próbuje napisać autocharakterystykę, list oficjalny, dostosowując stylistykę do odbiorcy
- stosując odpowiednie słownictwo i wymogi gatunkowe, redaguje rozprawkę, autocharakterystykę, list oficjalny, kartkę z pamiętnika, (dziennika), sprawozdanie, streszczenie, CV, e-mail, życiorys, listu motywacyjny, podanie
- omawia pisemnie książkę, film, przedstawienia; w analizie uwzględnia specyfikę tekstu kultury oraz własną ocenę,
- wykorzystuje wiedzę ze składni przy stosowaniu reguł interpunkcyjnych, stosuje średnik,
- dokonuje starannej redakcji tekstów pisanych ręcznie i na komputerze, poprawia błędy językowe, ortograficzne i interpunkcyjne, korzystając z odpowiednich źródeł.

NAUKA O JĘZYKU

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (jako użytkownik języka polskiego wykorzystuje wiedzę z zakresu fonetyki stara się stosować zasady poprawnej wymowy),
 - słowotwórstwa i słownictwa (określa funkcje formantów słowotwórczych; stara się poprawnie zapisywać przedrostki *wesz-*, *wes-*, *wz-*, *ws-*, *z-*, *s-*, *ś-* i przyrostki *-ctwo-*, *-dztwo-*, *dzki*, *cki*, *-stwo*; omawia budowę wyrazów złożonych; posługuje się w tekście zdrobnieniami, wyrazami zgrubiałymi oraz nacechowanych emocjonalnie, antonimami i związkami frazeologicznymi; wzbogaca wypowiedzi o wyrazy konkretne i abstrakcyjne);
 - fleksji (omawia funkcje części mowy w tekście i rozróżnia czasowniki dokonane i niedokonane, rozpoznaje tryby i strony czasownika, wskazuje oboczności i tematy oboczne; zauważa różnicę między fleksyjnymi, a słowotwórczymi częściami budowy wyrazów; rozpoznaje funkcję składniową różnych

części mowy).

- **składni** (rozpoznaje w wypowiedzeniach i rozumie funkcję różnych rodzajów podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników oraz przydawek; tworzy zdania z podmiotem w dopełniaczu, przekształca wypowiedzenie zawierające podmiot w wypowiedzenie bezpodmiotowe i odwrotnie; tworzy zdanie złożone podrzędnie podmiotowe i bezpodmiotowe; przekształca wypowiedzenia – zdanie pojedyncze na równoważnik, pojedyncze na złożone, mowę zależną na niezależną.
- rozumie w tekście obecność wyrazów gwarowych, terminów naukowych archaizmów, neologizmów, wulgaryzmów i eufemizmów,
- wyjaśnia znaczenie często używanych zapożyczeń; omawia okoliczności zapożyczenia wyrazów zapożyczonych innych języków oraz tworzenia neologizmów.

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania oceny dobrej oraz:

SŁUCHANIE

- uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej, uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i innych uczniów, rozpoznaje intencję nadawcy i funkcję komunikatu,
- klasyfikuje komunikaty (informacja, komentarz, ocena) ze względu na cel wypowiedzi i odpowiednio wykorzystuje ich treści,
- wnioskuje i uogólnia na podstawie informacji pozyskanych z treści wysłuchanego wywiadu,
- dostrzega w wysłuchanym tekście językowe i pozajęzykowe środki perswazji oraz ironię i ocenia ich wymiar etyczny.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- analizuje sens dosłowny, przenośny i symboliczny utworu,
- interpretuje głosowo treści dosłowne i przenośny tekstu, stosując odpowiednią intonację zdaniową i poprawną artykulację,
- określa temat przeczytanego utworu,
- zna dokładnie treść utworów wymienionych w podstawie programowej, posługuje się terminami: *satyra, legenda, podanie, przypowieść, dziennik, pamiętnik, nowela, powieść, opowiadanie, powieść fantasy, baśń, bajka, fraszka* i określa ich cechy gatunkowe w utworze,
- poszukuje i porządkuje informacje na podstawie różnych źródeł tekstowych,,
- określa funkcje środków artystycznych i interpretuje wyodrębnione obrazy poetyckie
- analizuje elementy konstrukcyjne świata przedstawionego w utworze,
- wykorzystuje wiedzę o takich elementach dramatu jak: akt, scena, tekst główny i poboczny, monolog, dialog, potrafi samodzielnie dokonać analizy dzieła,
- definiuje terminy: *wiersz stroficzny i ciągły, wiersz bezrymowy, wiersz wolny*,
- dokonuje analizy składniowej tekstu poetyckiego, w której dostrzega m.in. funkcje szyku przestawnego,
- wyjaśnia funkcję porównania homeryckiego w tekście poetyckim, wskazuje średniówkę,
- analizuje sens utworu, wykorzystując zależność treści dzieła od okoliczności jego powstania z biografii autora
- samodzielnie określa temat utworu,
- wyszukuje w dłuższej lekturze cytaty na zadany temat i posługuje się nimi,
- analizuje utwory należące do literatury faktu, rozpoznaje cechy powieści historycznej i autobiograficznej,
- opisując bohatera literackiego, wykorzystuje informacje zawarte we fragmentach stanowiących charakterystykę bezpośrednią oraz spostrzeżenia i uogólniania wynikające z analizy fragmentów stanowiących charakterystykę pośrednią bohatera,
- motywuje postępowanie bohatera oraz postaci rzeczywistej
- omawia funkcję elementów konstrukcyjnych utworu tytułu, podtytułu, motto, apostrofy, puenty,
- analizuje budowę noweli oraz dramatu,
- korzystając ze słowników wzbogaca swoje słownictwo oraz dba o poprawność językową swoich wypowiedzi
- wyjaśnia uniwersalną wartość powszechnie znanych prawd filozoficznych i ilustrując je odpowiednimi przykładami,
- analizuje funkcję językowych i pozajęzykowych środków perswazji oraz gry językowej w reklamie,
- interpretuje symboliczne znaczenia ilustracji i dzieła malarskiego,
- analizuje cechy karykatury i przejawskrawienia w literaturze i rysunku

MÓWIENIE

- posługuje się modulacją głosu w celu nadania wypowiedzi odpowiedniego tonu (np. uroczystego, parodystycznego, szyderczego)
- tworzy logiczną argumentację do tezy,
- jako aktywny uczestnik w dyskusji precyzyjnie wyraża swój stosunek do przedstawianych treści, nawiązuje do wypowiedzi przedmówców, przedstawia wnioski,
- posługuje się obiektywną informacją, komentuje i ocenia,
- charakteryzując postać rzeczywistą lub fikcyjną (pisząc autocharakterystykę) stosuje bogate słownictwo oceniające stara się przedstawić bohatera w jak najpełniejszy sposób,
- w przeprowadzonym wywiadzie zadaje obszerne, bogate w informacje pytania i tworzy na nie odpowiedzi,
- opisuje i wyjaśnia swoje uczucia w różnych sytuacjach,
- interpretuje tekst wygłaszany z pamięci, omawia recytację kolegów,
- sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny.

PISANIE

- tworzy logiczną i spójną wypowiedź zgodną z tematem, poprawną pod względem językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- w opisie dzieła sztuki analizuje i interpretuje jego treści symboliczne oraz uwzględnia czas jego powstania,
- wprowadza do wypowiedzi partykuły, rozumiejąc ich rolę, wykorzystuje wykrzyknik w celu wyrażania emocji, stosuje wołacz.
- układa tekst reklamy, wypowiedź charakterze informacji, komentarza,
- w redagowanym opowiadaniu twórczym, odwołuje się do realiów epoki, w której rozgrywa się akcja utworu,
- wykorzystuje opis przeżyć wewnętrznych w charakterystyce postaci literackiej lub rzeczywistej, wyjaśniając motywy jej postawy, podejmowane decyzje i zachowania,
- recenzuje książkę, film, przedstawienia teatralne, posługując się odpowiednim słownictwem,
- dokonuje starannej redakcji tekstów pisanych ręcznie i na komputerze, umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki, stosuje właściwe odstępy, wyznacza marginesy, justuje tekst, dokonuje jego korekty.

NAUKA O JĘZYKU

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (świadomie wykorzystuje wiedzę z zakresu fonetyki; dba o poprawną wymowę, unika błędnych uproszczeń wyrazowych i hipwepoprawności),
 - słowntwórstwa i słownictwa (klasyfikuje formanty słowntwórcze według ich funkcji; celowo wzbogaca swoje wypowiedzi o nazwy zdrobniałe, zgrubiałe i nacechowane emocjonalnie, o antonimy, poprawnie zapisuje przedrostki, używa łącznika w zdaniach złożonych),
 - fleksji (analizuje budowę fleksyjną i słowntwórczą wyrazu; tworzy poprawnie wypowiedzi, odwołując się do wiedzy z zakresu funkcji składniowych różnych części mowy,
 - składni (wykorzystuje wiedzę o różnych rodzajach podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników oraz przydawek w tworzeniu własnych wypowiedzi; tworzy teksty różnorodne pod względem składniowym; unika powtórzeń wyrazowych;
- jako świadomy użytkownik języka wzbogaca słownictwo o niezbędne zapożyczenia i neologizmy, wyjaśnia mechanizm tworzenia neologizmów, ocenia przydatność w języku wyrazów gwarowych, terminów naukowych archaizmów, neologizmów, wulgaryzmów i eufemizmów.

Ocenę otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania **bardzo dobrej**, a ponadto przejawia umiejętności w zakresie:

SŁUCHANIE

- samodzielnie analizuje i interpretuje słuchany tekst pod względem celu wypowiedzi, środków perswazji oraz zabiegów artystycznych,
- sporządza notatki, uczestnicząc w sytuacji komunikacyjnej jako odbiorca wypowiedzi,

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- zna dokładnie treść utworów wymienionych w podstawie programowej, potrafi zestawiać i analizować dzieła,

- czyta teksty spoza podstawy programowej,
- czyta i samodzielnie analizuje i interpretuje różne teksty literackie oraz inne teksty kultury, uwzględniając ich znaczenie symboliczne i metaforyczne, konteksty interpretacyjne oraz intencje nadawcy
- posługuje się różnymi źródłami informacji, a zwłaszcza treściami przekazu multimedialnego.

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w różnych sytuacjach komunikacyjnych jako dyskutant, prowadzący dyskusję, przeprowadzający wywiad, wygłaszający referat; przedstawia rzeczowe argumenty i wnioski,
- wykazuje się oryginalnością interpretacji głosowej tekstu poetyckiego lub prozatorskiego wygłaszanego z pamięci,
- krytycznie i rzeczowo ocenia wypowiedzi własne i kolegów, przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa,

PISANIE

- sprawnie redaguje teksty z zachowaniem cech gatunkowych różnych typów wypowiedzi, dbając o poprawność zapisu, i stylistyczną, bezbłędną językową
- podejmuje próby własnej twórczości literackiej.

NAUKA O JĘZYKU

- świadomie stosuje wiedzę w zakresie treści przewidzianych programem i wykraczających poza program nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLASY III

Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

SŁUCHANIE

- uważnie słucha wypowiedzi innych osób w różnych sytuacjach komunikacyjnych i rozumie wysłuchane komunikaty,
- rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną,
- odroźnia wypowiedzi publicystyczne i użytkowe od tekstów literackich,
- wymienia informacje zawarte w wysłuchanym tekście.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- czyta tekst poetycki i prozatorski, przestrzegając zasad interpunkcji, poprawnego akcentowania oraz intonacji,
- opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło,
- określa problematykę utworu oraz jego główną myśl,
- przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi,
- wskazuje w tekście treści przenośne,
- określa wartość informacyjną tekstu,
- zna cechy liryki, epiki i dramatu,
- wymienia podstawowe cechy bajki, baśni, legendy, opowiadania, noweli,
- powieści, dziennika, pamiętnika, hymnu, fraszki, tragedii, komedii, ballady, komiksu,
- odroźnia fikcję realistyczną od fantastycznej,
- wskazuje tytuł, podtytuł utworu,
- wyroźnia w utworze wątek główny i poboczny, wskazuje bohatera głównego i tytułowego,
- wskazuje w utworze elementy tragiczne i komiczne,
- wskazuje podstawowe środki stylistyczne, przede wszystkim: metaforę, porównanie, powtórzenie, pytanie retoryczne, wyraz dźwiękonaśladowczy, rym,
- wskazuje elementy dramatu takie jak akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog.

MÓWIENIE

- nadaje swojej wypowiedzi odpowiedni sens,
- gromadzi argumenty na poparcie przyjętego stanowiska,
- prezentuje własne zdanie w rozmowie,
- opowiada,

- podejmuje próby charakterystyki postaci literackiej i rzeczywistej oraz autocharakterystyki,
- wygłasza z pamięci fragmenty poezji i prozy, stosując poprawną intonację i uwzględniając interpunkcję utworu,
- stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmowcy w zależności od sytuacji i relacji łączącej go z osobą, do której mówi, zna formuły grzecznościowe, zna granice stosowności slangu młodzieżowego,
- przestrzega zasad etyki mowy.

PISANIE

- redaguje teksty zgodnie z tematem; stosuje się do podstawowych zasad poprawności wypowiedzi,
- komponuje opis, opowiadanie, charakterystykę, list prywatny i oficjalny, kartkę z pamiętnika i dziennika, sprawozdanie z lektury, filmu, rozprawkę,
- tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi,
- sporządza plan ramowy i szczegółowy dłuższego tekstu,
- redaguje streszczenie tekstu popularnonaukowego, podanie, życiorys, CV, zaproszenie, ogłoszenie, list motywacyjny, dedykację,
- zapisuje wywiad z osobą fikcyjną i rzeczywistą,
- pisemnie wypowiada się na wybrane tematy poruszające tematykę miłości, przyjaźni, śmierci, cierpienia, nadziei, religii, samotności, inności, poczucia wspólnoty, solidarności, sprawiedliwości.

NAUKA O JĘZYKU

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (zna cechy wymowy charakterystyczne dla swojego regionu),
 - słowotworstwa i słownictwa (zna zasady tworzenia neologizmów, różne źródła pochodzenia związków frazeologicznych, zastępuje wyrażenia i zwroty dosadne eufemizmami),
 - fleksji (odróżnia wypowiedzenie z czasownikiem w stronie czynnej od wypowiedzenia czasownikiem w stronie biernej, zauważa potrzebę korzystania ze słownika poprawnej polszczyzny lub słownika języka polskiego),
 - składni (odróżnia orzeczenie czasownikowe od orzeczenia imienne, zdanie od imiesłowowego równoważnika zdania, zdanie pojedyncze od zdania złożonego),
 - języka jako tworów społecznych (zna różne rodzaje kodu – werbalnego i niewerbalnego, zna terminy *gwara* i *slang młodzieżowy*, wskazuje w tekście archaizmy, dostrzega różnicę między tekstem stylizowanym a napisanym w języku ogólnonarodowym),
 - wykorzystuje podstawową wiedzę z nauki o języku do poprawnego zapisu.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

SŁUCHANIE:

słucha wypowiedzi innych osób i podejmuje próby sporządzania notatek,

- rozumie wypowiedzi innych osób w takich sytuacjach komunikacyjnych, jak na przykład rozmowa, dyskusja, aktywnie w nich uczestniczy,
- odróżnia informacje o faktach od opinii,
- rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem,
- rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym,
- rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację),
- w wypowiedzi argumentacyjnej wskazuje tezę, argumenty, wnioski,
- rozróżnia gatunki publicystyczne takie jak artykuł, wywiad, reportaż.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- dobiera odpowiednią intonację i barwę głosu, stosuje się do zapisanej interpunkcji, aby podkreślić najważniejsze treści czytanego tekstu poetyckiego lub prozatorskiego,
- identyfikuje i określa treści symboliczne oraz przenośne,
- wskazuje w tekście środki stylistyczne z zakresu słownictwa, składni, fonetyki,
- omawia funkcje tytułu, podtytułu, motto, apostrofy, punktu kulminacyjnego w utworze, przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego,
- wskazuje cechy liryki, epiki i dramatu w balladzie,
- zna pojęcia satyra, karykatura, komizm,
- rozpoznaje czytany utwór jako baśń, bajkę, legendę, opowiadanie, powieść, przypowieść, pamiętnik, dziennik, nowelę, pieśń, hymn, fraszkę, tren, tragedię, komedię, dramat,

- rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej: powieść lub opowiadanie obyczajowe, przygodowe, detektywistyczne, fantastycznonaukowe, fantasy, przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i ją uzasadnia,
- ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm
- nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach,
- omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, nadzieja, religia, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość,
- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych, m.in. rozwój psychiczny, moralny i fizyczny człowieka, społeczeństwo i kultura, region i Polska.

MÓWIENIE

- moduluje głos w celu nadania odpowiedniego znaczenia formułowanej wypowiedzi,
- porządkuje zebrane argumenty według ich ważności,
- wygłasza przemówienie według sporządzonego wcześniej planu,
- wypowiada się na temat wypowiedzi innych osób,
- wybiera spośród podanych cytatów najbardziej odpowiednie do wygłaszanego przemówienia,
- uczestniczy w dyskusji, stosując się do zasad kulturalnej rozmowy,
- wzbogaca opisem twórcze opowiadanie, charakteryzuje bohatera literackiego i rzeczywistego; sporządza autocharakterystykę,
- dąży do precyzyjnego wysławiania się, w tym celu: dobiera synonimy i antonimy; poprawnie używa związków frazeologicznych; próbuje dostosować szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom; odpowiednio do celu wypowiedzi przekształca konstrukcję strony biernej i odwrotnie; zamienia formy osobowe czasownika na imiesłowy i odwrotnie, wykorzystuje partykuły do modyfikowania znaczenia wypowiedzi; wykorzystuje wiedzę z zakresu fleksji – m.in. stosuje poprawne formy odmiennych części mowy oraz poprawne formy wyrazów w związkach składniowych; używa czasowników dokonanych i niedokonanych; odpowiednich trybów i stron czasownika; wykorzystuje wiedzę z zakresu składni – w zależności od funkcji wypowiedzi uwzględnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, zdania bezpodmiotowe, równoważniki zdań, wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania,
- wygłaszając z pamięci fragmenty poezji lub prozy, próbuje podkreślić głosowo najważniejsze treści tekstu.

PISANIE

- redaguje poprawne logicznie teksty o przejrzystej kompozycji, zgodne z tematem, prawidłowe pod względem stylistycznym, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym,
- dąży do precyzyjnego wypowiadania się, w tym celu: świadomie dobiera synonimy i antonimy; poprawnie używa związków frazeologicznych; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom; odpowiednio do celu wypowiedzi przekształca konstrukcję strony biernej i odwrotnie; zamienia formy osobowe czasownika na imiesłowy i odwrotnie, wykorzystuje partykuły do modyfikowania znaczenia wypowiedzi; wykorzystuje wiedzę z zakresu fleksji – m.in. stosuje poprawne formy odmiennych części mowy oraz poprawne formy wyrazów w związkach składniowych; używa czasowników dokonanych i niedokonanych; odpowiednich trybów i stron czasownika; wykorzystuje wiedzę z zakresu składni – w zależności od funkcji wypowiedzi uwzględnia zdania złożone podrzędnie i współrzędnie, zdania bezpodmiotowe, równoważniki zdań, wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, samodzielnie opisuje dzieło sztuki,
- wprowadza do opowiadania elementy charakterystyki bohatera,
- przedstawia logiczną argumentację w wypowiedzi,
- porównuje postaci literackie lub rzeczywiste,
- redaguje różne typy listów,
- omawia krytycznie elementy tekstu kultury, stosując odpowiednio dobrane środki wyrazu,
- sporządza opis bibliograficzny,
- redaguje streszczenie tekstu literackiego, w którym zastosowano inwersję czasową fabuły.

NAUKA O JĘZYKU

- stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (wymienia cechy wymowy charakterystyczne dla swojego regionu,
 - słowotworstwa i słownictwa (tworzy i zapisuje skróty, objaśnia najważniejsze skrótownice, klasyfikuje

- związki frazeologiczne według kryterium ich pochodzenia, wyszukuje eufemizmy w tekście), rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy,
- fleksji (przekształca wypowiedzenia z czasownikiem w stronie czynnej na wypowiedzenia z czasownikiem w stronie biernej i odwrotnie, odróżnia formy odmiany wyrazów w mowie potocznej od form zalecanych przez słownik poprawnej polszczyzny),
- składni (przekształca zdania z orzeczeniem czasownikowym na zdania z orzeczeniem imiennym, zdania złożone podrzędnie na wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania, wydziela wypowiedzenia składowe w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym),
- języka jako tworu społecznego (podaje przykłady kodu, wskazuje wyrazy o ograniczonym zasięgu i słownictwo ogólnonarodowe, wskazuje wyrazy gwarowe, archaizmy, rozpoznaje eufemizmy, wulgaryzmy, redaguje słownik gwary uczniowskiej).

Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

SŁUCHANIE

- słucha i sporządza notatki,
- dostrzega logikę w wypowiedziach innych osób,
- krytycznie wypowiada się na temat wysłuchanego przemówienia, odwołując się do jego struktury i treści,
- podejmuje próby samodzielnego przeprowadzenia wywiadu.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- podejmuje próby interpretacji głosowej czytanego lub wygłaszanego utworu poetyckiego i prozatorskiego,
- określa funkcję środków stylistycznych w tekście,
- ocenia wartość informacyjną tekstu,
- rozumie funkcję szyku przestawnego w tekście,
- dostrzega w tekście ironię,
- definiuje cechy liryki bezpośredniej i pośredniej,
- rozpoznaje w tekście cechy epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej,
- odnajduje potrzebne informacje w *Słowniku kultury antycznej* i *Słowniku terminów literackich*,
- odnajduje w słowniku języka polskiego wzory odmiany rzeczowników,
- posługuje się bibliografią,
- wyróżnia w tekście cechy charakterystyczne komiksu,
- wskazuje związki dzieła sztuki z historią i filozofią, dostrzega niejednorodności stylowe dzieła, wskazuje przykłady mieszania gatunków,
- znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

MÓWIENIE

- podaje odpowiednio dobrane argumenty popierające prezentowane stanowisko,
- formułuje podsumowanie wyników dyskusji,
- układa charakterystykę porównawczą,
- nagrywa wywiad z osobą rzeczywistą według wcześniej przygotowanego planu,
- podejmuje próby interpretacji głosowej wygłaszanych z pamięci utworów poetyckich i prozatorskich,
- podejmuje próby oceny wypowiedzi innych kolegów i koleżanek według przyjętych kryteriów.

PISANIE

- opisuje dzieło sztuki i podejmuje próbę jego interpretacji,
- stosuje w opowiadaniu elementy charakterystyki pośredniej,
- redaguje rozprawkę na podany temat,
- redaguje charakterystykę porównawczą,
- wprowadza realia epoki w tekście odwołującym się do minionych epok, wzbogaca list, kartkę z dziennika, pamiętnika opisem przeżyć i charakterystyką,
- pisze recenzję,
- posługuje się stylem potocznym, urzędowym,

- stosuje normę wzorcową w swoich wypowiedziach.

NAUKA O JĘZYKU

- umiejętnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki (omawia cechy wymowy charakterystyczne dla danego regionu,
 - słowotwórstwa i słownictwa (tworzy i zapisuje skroty wchodzące w skład nazw własnych, dostosowuje formę czasownika do skrotowca w wypowiedzeniu, rozróżnia związki frazeologiczne stałe, luźne i łączliwe, rozumie ich funkcję w tekście),
 - fleksji (porównuje wypowiedzenie z czasownikiem w stronie czynnej z wypowiedzeniem z czasownikiem w stronie biernej, wyszukuje poprawne formy odmiany wyrazów w słowniku poprawnej polszczyzny),
 - składni (omawia budowę wypowiedzeń wielokrotnie złożonych, stosuje się do zasad interpunkcji w wypowiedzeniu złożonym, przekształca tekst w celu uniknięcia powtórzeń składniowych),
 - języka jako tworu społecznego (wyjaśnia przyczyny zaniku gwar, świadomie stosuje wyrazy o ograniczonym zasięgu w redagowanych tekstach, rozróżnia archaizmy oraz określa funkcję archaizacji w tekstach literackich).

Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

SŁUCHANIE

- aktywnie słucha wypowiedzi innych osób w różnych sytuacjach komunikacyjnych, a w szczególności podczas dyskusji; analizuje ich kompozycję, treść, poprawność stylistyczną i językową,
- ocenia wysłuchane przemówienie według samodzielnie opracowanych kryteriów,
- prowadząc samodzielnie wywiad według przygotowanego wcześniej planu, reaguje na wypowiedzi rozmówcy.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I ODBIÓR INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- interpretuje głosowo czytany tekst poetycki lub prozatorski,
- analizuje utwór na poziomie przerośnym i symbolicznym, w interpretacji uwzględnia konteksty, np. biograficzny, historyczny, kulturowy,
- tłumaczy aluzję literacką,
- posługuje się terminami: *liryka pośrednia i bezpośrednia*,
- porównuje cechy epiki współczesnej, historycznej i fantastycznej,
- posługuje się słownikami, leksykonami i encyklopediami specjalistycznymi, np. *Słownikiem kultury antycznej*, *Słownikiem terminów literackich* oraz słownikiem języka polskiego,
- wyszukuje potrzebne informacje w katalogu bibliotecznym,
- analizuje cechy reportażu, artykułu prasowego,
- omawia związki dzieła sztuki z historią i filozofią,
- analizuje niejednorodność dzieła literackiego i wyjaśnia absurdalności świata przedstawionego w grotesce.

MÓWIENIE

- przekonuje dyskutantów do wygłaszanych racji dzięki odpowiednio pogrupowanym i popartym przykładami argumentom,
- posługuje się odpowiednio dobranymi figurami retorycznymi podczas wygłaszania przemówienia,
- wprowadza cytaty do przemówienia,
- komentuje wynik dyskusji, ocenia racje dyskutantów pod względem merytorycznym,
- interpretuje głosowo wygłaszane z pamięci utwory poetyckie i prozatorskie przewidziane w programie nauczania,
- analizuje i ocenia wypowiedzi innych osób (treść, poprawność językową, intonacyjną i artykulacyjną).

PISANIE

- interpretuje treści symboliczne i metaforyczne dzieła sztuki,
- indywidualizuje język bohatera, w rozprawkach podejmujących tematy związane z historią, filozofią i sztuką wprowadza cytaty z tekstów filozoficznych i łacińskie sentencje na poparcie prezentowanego stanowiska,
- stylizuje język listu na język dawnych epok, pisze sprawozdanie, np. z życia klasy, szkoły, rodziny,

- sporządza przypisy do tekstów,
- parafrazuje utwory znanych tworców.

NAUKA O JĘZYKU

- sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:
 - fonetyki,
 - słowotworstwa i słownictwa (stosuje w tekście skróty i skrotowce, wzbogaca wypowiedź związkami frazeologicznymi różnego pochodzenia, posługuje się eufemizmami),
 - fleksji (stosuje w tekście wypowiedzenia z czasownikiem w stronie czynnej i biernej w zależności od intencji nadawcy, dokonuje autokorekty w zakresie poprawności w stosowaniu form odmiany wyrazów),
 - składni (w zależności od sytuacji komunikacyjnej posługuje się w tekście wypowiedzeniem złożonym, imiesłowowym równoważnikiem zdania, analizuje i omawia budowę wypowiedzenia złożonego, przekształca je w celu uniknięcia błędów składniowych, bezbłędnie stosuje zasady interpunkcji wypowiedzeń złożonych),
 - języka jako tworu społecznego (wyjaśnia specyfikę języka na tle innych kodów, analizuje różniefunkcje języka na wybranych przykładach, określa funkcję dialektyzacji, tworzy teksty stylizowane na gwarę uczniowską, stylizuje tekst na archaiczny).

Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą, a ponadto przejawia umiejętności w zakresie przykładowo podanych zagadnień:

SŁUCHANIE

- samodzielnie analizuje i interpretuje słuchany tekst pod względem celu wypowiedzi, środków perswazji oraz zabiegów artystycznych,
- ocenia wysłuchany tekst pod względem merytorycznym i poprawnościowym; stosuje kryteria oceny odpowiednio dobrane do celu wypowiedzi i intencji nadawcy,
- prowokuje różne sytuacje komunikacyjne, podtrzymuje kontakt z rozmowcą.

CZYTANIE TEKSTÓW PISANYCH I INNYCH TEKSTÓW KULTURY

- czyta, samodzielnie analizuje i interpretuje różne teksty literackie i inne teksty kultury, uwzględniając ich cechy gatunkowe, znaczenie metaforyczne i symboliczne, konteksty interpretacyjne oraz intencje nadawcy wypowiedzi,
- porównuje i klasyfikuje informacje wyszukane w różnych źródłach,
- recenzuje przeczytane utwory literackie, rzeczowo i logicznie uzasadnia swoje zdanie.

MÓWIENIE

- świadomie uczestniczy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, posługując się wieloma środkami wyrazu,
- wykazuje się oryginalnością oraz artyzmem interpretacji głosowej wygłaszanego z pamięci tekstu prozatorskiego lub poetyckiego,
- krytycznie i rzeczowo ocenia wypowiedzi własne i innych osób, przejawia szczególną dbałość o kulturę słowa.

PISANIE

- sprawnie redaguje teksty, zachowując cechy gatunkowe i stylistyczne różnych typów wypowiedzi oraz dbając o poprawność zapisu, bezbłędność językową i stylistyczną,
- redaguje teksty krytyczne na temat utworów literackich i innych tekstów kultury,
- podejmuje próby własnej twórczości literackiej.

NAUKA O JĘZYKU

- świadomie stosuje wiedzę w zakresie treści przewidzianych programem nauczania fonetyki, słowotworstwa, fleksji, składni, wiedzy o języku jako tworze społecznym,
- samodzielnie poszerza wiedzę językową, badając różne źródła informacji.

KRYTERIA OCENY ZAPROSZENIA (6 P.)

Lp.	KRYTERIA	ZASADY PRZYZNAWANIA PUNKTÓW	PUNKTACJA
I	Realizacja tematu	<ul style="list-style-type: none">Wskazanie adresata, nadawcy, miejsca, czasu oraz celuZgodność z tematem	0-1p. 0-1p.
II	Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none">Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (np. poprzez zastosowanie wyrazów o charakterze perswazyjnym, użycie zwrotów grzecznościowych)	0-1p.
III	Kompozycja wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none">1 pkt przyznaje się za odpowiedni dla zaproszenia układ graficzny treści oraz spójność (dopuszczalny 1 błąd)	0-1p.
IV	Poprawność językowa i stylistyczna	<ul style="list-style-type: none">Przestrzeganie poprawności językowej i stylistycznej (dopuszczalny 1 błąd)	0-1p.
V	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna	<ul style="list-style-type: none">Przestrzeganie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej (dopuszczalny 1 błąd; <i>dysleksja 2 błędy ortograficzne i 2 interpunkcyjne</i>)	0-1p.

KRYTERIA OCENY OGŁOSZENIA (6 P.)

Lp.	KRYTERIA	ZASADY PRZYZNAWANIA PUNKTÓW	PUNKTACJA
I	Realizacja tematu (0-2)	<ul style="list-style-type: none">Wskazanie adresata, nadawcy, miejsca, czasu oraz celu (dopuszcza się niedokładne określenie miejsca)Zgodność z tematem	0-1p. 0-1p.
II	Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none">Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (np. przewaga informacji nad perswazją)	0-1p.
III	Język i styl	<ul style="list-style-type: none">Przestrzeganie poprawności językowej i stylistycznej (dopuszczalny 1 błąd)	0-1p.
IV	Kompozycja wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none">1 pkt przyznaje się za odpowiedni dla ogłoszenia układ graficzny treści (wyróżnienie adresata, nadawcy)	0-1p.
V	Poprawność zapisu	<ul style="list-style-type: none">Przestrzeganie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej (dopuszczalny 1 błąd; <i>dysleksja 2 błędy ortograficzne i 2 interpunkcyjne</i>)	0-1p.

KRYTERIA OCENY PODANIA (6 P.)

Lp.	KRYTERIA	ZASADY PRZYZNAWANIA PUNKTÓW	PUNKTACJA
-----	----------	-----------------------------	-----------

I	Realizacja tematu (0-2)	<ul style="list-style-type: none"> Uwzględnienie elementów podania (adresat, data, adres, podpis) Zgodność z tematem 	0-1p. 0-1p.
II	Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (sformułowanie prośby). 	0-1p.
III	Język i styl	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzeganie poprawności językowej i stylistycznej (dopuszczalny 1 błąd) 	0-1p.
IV	Kompozycja wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Odpowiedni dla ogłoszenia układ graficzny treści podania 	0-1p.
V	Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzeganie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; <i>dysleksja 2 błędy ortograficzne i 2</i> 	0-1p.

KRYTERIA OCENY NOTATKI; STRESZCZENIA(6 P.)

Lp.	KRYTERIA	ZASADY PRYZNAWANIA PUNKTÓW	PUNKTACJA
I	Realizacja tematu	<ul style="list-style-type: none"> Wyselekcjonowanie najważniejszych informacji. Zgodność z tematem 	0-1p. 0-1p.
II	Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej 	0-1p.
III	Język i styl	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzeganie poprawności językowej i stylistycznej (dopuszczalny 1 błąd) 	0-1p.
IV	Kompozycja wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Spójność wypowiedzi 	0-1p.
V	Poprawność zapisu	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzeganie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; <i>dysleksja 2 błędy ortograficzne i 2 interpunkcyjne</i>). 	0-1p.

KRYTERIA OCENY OPISU PRZEŻYĆ WEWNĘTRZNYCH (6P.)

Lp.	KRYTERIA	ZASADY PRYZNAWANIA PUNKTÓW	PUNKTACJA
I	Realizacja tematu	<ul style="list-style-type: none"> Podanie okoliczności. Opisanie uczuć i reakcji zewnętrznych 	0-1p.

		spowodowanych okolicznościami, które wywołały określony stan psychiczny	0-1p.
II	Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> Dostosowanie wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (czas przeszły, subiektywizm, emocjonalizm) 	0-1p.
III	Język i styl	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzeganie poprawności językowej i stylistycznej (dopuszczalny 1 błąd) 	0-1p
IV	Kompozycja wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> Spójność wypowiedzi 	0-1p.
V	Poprawność zapisu	<ul style="list-style-type: none"> Przestrzeganie poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej (dopuszczalny 1 błąd ortograficzny i 1 błąd interpunkcyjny; <i>dysleksja-błędy ortograficzne</i> i 2 <i>interpunkcyjne.</i>) 	0-1p.

KRYTERIA OCENIANIA OPISU PRZEDMIOTU (10P.)	PUNKTACJA
I. Temat (0 – 4pkt.)	
1. Zgodność z tematem .	0 – 1p.

KRYTERIA OCENIANIA OPISU PRZEDMIOTU (10P.)	PUNKTACJA
2. Opisanie przedmiotu (np. wielkość, kształt, kolor, materiał, budowa, faktura)	0 – 1p.
3. Cechy przedmiotu	0 – 1p.
4. Własna opinia, ocena	0 – 1p.
5. Oryginalność ujęcia (np. przechodzenie od ogółu do szczegółu lub odwrotnie)	0 – 1p.
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)**	
1. Trójdzielna kompozycja z zachowaniem właściwych proporcji.	0 – 1p.
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1p.
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1p.
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3p. (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. – 2p. 5 bł. – 1p. 6 bł. – 0p.
2. Przestrzeganie poprawności stylistycznej	0 – 1p.
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy)..	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny, czytelność pisma, estetyka skreśleń <i>W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.</i>	0 – 1p.

*Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

KRYTERIA OCENIANIA OPISU SYTUACJI (15P.)	PUNKTACJA
---	------------------

KRYTERIA OCENIANIA OPISU SYTUACJI (15P.)	PUNKTACJA
I. Temat (0 – 4 pkt.)	
1. Zgodność z tematem.	0 – 1p
2. Opisanie tła zdarzenia (statyczność - czas, miejsce, scenografia).	0 – 1p.
3. Przedstawienie głównego wydarzenia	0 – 1p.
4. Opisanie wydarzenia (dynamiczność, działanie się)	0 – 1p.
5. Opisanie wydarzeń towarzyszących niepowiązanych łańcuchem przyczynowo - skutkowym (np. reakcje innych postaci)	0 – 1p.
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)**	
1. Trójdzielna kompozycja z zachowaniem właściwych proporcji(tło zdarzeń, zdarzenie, rozwiązanie sytuacji).	0 – 1p.
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1p.
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1p.
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3p. (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p.
2. Przestrzeganie poprawności stylistycznej	0 – 1p.
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny, czytelność pisma, estetyka skreśleń <i>W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.</i>	0 – 1p.

* Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

KRYTERIA OCENIANIA OPISU DZIELA SZTUKI (18P.)	PUNKTACJA
I. Temat (0 – 7 pkt.)	
1.Podanie autora i tytułu dzieła (czas powstania dzieła – rok lub epoka).	0 – 1p.
2.Określenie techniki wykonania (obraz olejny, akwarela, rzeźba, fotografia).	0 – 1p.
3. Określenie tematyki obrazu(portret, pejzaż, martwa natura, scena batalistyczna, rodzajowa, malarstwo abstrakcyjne, akt, autoportret)	0 – 1p
4.Wyodrębnienie i nazwanie przedstawionych elementów (pierwszy i drugi plan)	0 – 1p.
5.Określenie nastroju (pogodny, radosny, ponury, przygnębiający, uroczysty, podniosły)	0 – 1p.
6. Określenie barw, kolorystyki, rozkład światła i cienia	0 – 1p.
7. Własna opinia i wrażenie, jakie wywarło na nas dzieło	0 – 1p.
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)**	
1. Porządek opisu (np. pierwszy plan, następnie drugi, od lewej strony do prawej).	0 – 1p.
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1p.
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1p.
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3p. (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p.
2. Przestrzeganie poprawności stylistycznej.	0 - 1
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny, czytelność pisma, estetyka skreśleń <i>W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.</i>	0 – 1p.

*Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

KRYTERIA OCENIANIA CHARAKTERYSTYKI POSTACI (17P)	Punktacja
---	------------------

KRYTERIA OCENIANIA CHARAKTERYSTYKI POSTACI (17P)	Punktacja
I. Temat (0 – 6pkt.)	
1. Zgodność z tematem .	0 – 1
2.Przedstawienie postaci (np. : tytuł i autor utworu, z jakiego pochodzi bohater, status majątkowy, rodzina, opisanie wyglądu zewnętrznego).	0 – 1
3.Opisanie postępowania (np.:zachowanie, zainteresowania, poglądy, pragnienia, marzenia).	0 – 1
4.. Dobór cech ze względu na temat (nazwanie co najmniej trzech cech).	0 – 1
6. Uzasadnienie przytoczonych cech (co najmniej dwóch).	0 – 1
7. Podsumowanie – ocena postaci (nawiązanie do tematu).	0 - 1
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)**	
1. Trójdzielna kompozycja z zachowaniem właściwych proporcji.	0 – 1
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3 (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p .
2. Funkcjonalność stylu (słownictwo charakteryzujące i oceniające postać oraz stosowanie wyrazów i zwrotów typowych dla wywodu argumentacyjnego).	0 - 1
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy)..	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny,czytelność pisma, estetyka skreśleń W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.	0 – 1

* Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka

KRYTERIA OCENIANIA AUTOCHARAKTERYSTYKI (17P)	Punktacja
I. Temat (0 – 6pkt.)	
1. Zgodność z tematem	0 – 1
2. Opisanie wyglądu zewnętrznego (przedstawienie postaci).	0 – 1
3. Opisanie postępowania (np.: zachowanie, zainteresowania, poglądy, pragnienia, marzenia)	0 – 1
4.. Dobór cech ze względu na temat (nazwanie co najmniej trzech cech).	0 – 1
5. Uzasadnienie przytoczonych cech (co miało wpływ na to, jaki jestem).	0 – 1
6. Podsumowanie – ocena postaci; własne zdanie o sobie (np.: co w sobie lubię, a co chciałbym zmienić)	0 - 1
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)**	
1. Trójdzielna kompozycja z zachowaniem właściwych proporcji.	0 – 1
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3 (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p .
2. Funkcjonalność stylu (słownictwo charakteryzujące i oceniające postać oraz stosowanie wyrazów i zwrotów typowych dla wywodu argumentacyjnego).	0 - 1
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy)..	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny, czytelność pisma, estetyka skreśleń W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.	0 – 1

* Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

KRYTERIA OCENIANIA ROZPRAWKI (13P)	Punkcja
I. Temat (0 – 5 pkt.)	
1. Teza (uczeń określił swoje stanowisko), argumentacja(uczeń przywołał adekwatne do zajętego stanowiska przykłady z literatury, historii, własnych obserwacji; wszystkie przykłady poprawnie uzasadnił), podsumowanie(uczeń podsumował wypowiedź)	5p.
2. Teza (uczeń określił swoje stanowisko), argumentacja nie wyczerpuje wszystkich wymagań tematu (uczeń przywołał adekwatne do zajętego stanowiska przykłady z trzech dziedzin wskazanych w poleceniu, dwa przykłady są uzasadnione), podsumowanie (uczeń podsumował wypowiedź)	4p.
3. Teza (uczeń określił swoje stanowisko), argumentacja nie wyczerpuje wszystkich wymagań tematu (uczeń przywołał adekwatne do zajętego stanowiska przykłady z dwóch dziedzin wskazanych w poleceniu, jeden przykład jest uzasadniony lub przywołał przykłady z dwóch dziedzin wskazanych w poleceniu, żaden przykład nie jest uzasadniony), podsumowanie (uczeń podsumował wypowiedź)	3p.
4. Teza (uczeń określił swoje stanowisko), argumentacja nie wyczerpuje wymagań tematu (uczeń przywołał adekwatne do zajętego stanowiska przykłady z dwóch dziedzin wskazanych w poleceniu, jeden przykład jest w pełni uzasadniony lub przywołał przykłady z trzech dziedzin wskazanych w poleceniu, oba są uzasadnione), podsumowanie (uczeń podsumował wypowiedź)	2p.
5. Teza (uczeń określił swoje stanowisko), argumentacja nie wyczerpuje wymagań tematu (uczeń przywołał adekwatny do zajętego stanowiska przykład z jednej dziedziny wskazanej w poleceniu i go uzasadnił lub przywołał co najmniej dwa przykłady, ale żadnego z nich nie uzasadnił podsumowanie (uczeń podjął próbę podsumowania lub nie podsumował)	1p.
II. Kompozycja (0 – 1 pkt.)**	
Poprawna segmentacja tekstu	1p.
Brak segmentacji tekstu lub segmentacja przypadkowa	0p.
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3 (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p.
2. Poprawność stylistyczna	1p.- najwyżej trzy błędy 0p.- ponad trzy błędy
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 – 1

* Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

KRYTERIA OCENIANIA SPRAWOZDANIA – RECENZJI (16P)	PUNKTACJA
I. Temat (0 – 5 pkt.)	
1. Zgodność z tematem.	0 – 2 (wszystkie elementy – 2p, brak jednego - 1p)
2. Część sprawozdawcza (m.in. autor, reżyser dzieła, treść, problematyka, wykonawcy, szata graficzna, scenografia)	0 – 2 (wszystkie elementy – 2p, brak jednego - 1p)
3. Część krytyczna(ocena dzieła, wykonawców, wartości dzieła)	0 – 2
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)	
1. Trójdzielna kompozycja z zachowaniem właściwych proporcji (tytuł, część właściwa, podpis).	0 – 1
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3 (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p.
2. Funkcjonalność stylu	0 - 1
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy)..	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny, czytelność pisma, estetyka skreśleń <i>W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.</i>	0 – 1

*Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

KRYTERIA OCENIANIA SPRAWOZDANIA (16P)	PUNKTACJA
I. Temat (0 – 6 pkt.)	
1. Zgodność z tematem.	
2. Część sprawozdawcza (informacje: kto?, co?, gdzie?, kiedy?, jak?, po co?)	0 – 2 (wszystkie elementy – 2p, brak jednego - 1p)
3. Część krytyczna(ocena i komentarz)	0 – 2 (wszystkie elementy – 2p, brak jednego - 1p)0 – 2
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)**	
1. Trójdzielna kompozycja z zachowaniem właściwych proporcji (tytuł, część właściwa, podpis).	0 – 1
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3 (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p.
2. Funkcjonalność stylu (użycie rzeczowników, przymiotników, wyrazy oceniające, zdania rozwinięte)	0 - 1
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy)..	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny, czytelność pisma, estetyka skreśleń <i>W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.</i>	0 – 1

*Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

KRYTERIA OCENIANIA OPOWIADANIA (16P)	Punktacja
I. Temat (0 – 5 pkt.)	
1. Zgodność z tematem.	0 – 1
2. Konsekwentne prowadzenie narracji (jeden czas i jedna osoba)	0 – 1
3. Świadome zastosowanie elementów wzbogacających formę wypowiedzi: dialogi, opisy postaci, przeżyć, sytuacji, charakterystyka	0 – 2 1pkt – za wprowadzenie jednego elementu, 2 pkt - za wprowadzenie czterech elementów
4. Oryginalność ujęcia (np. stylizacja języka, retrospekcja, forma kartki z dziennika, pamiętnika, list, poetyka snu)	0 – 1
II. Kompozycja (0 – 3 pkt.)**	
1. Trójdzielna kompozycja z zachowaniem właściwych proporcji.	0 – 1
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 3 (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p.
2. Przestrzeganie poprawności stylistycznej	0 - 1
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	0 – 1
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny –obecność akapitów. <i>W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.</i>	0 – 1

* Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka

KRYTERIA OCENIANIA LISTU PRYWATNEGO (17P)	Punktacja
I. Temat (0 – 5 pkt.)	
1. Zgodność z tematem (rzeczowość)	0 – 1
2. Wprowadzenie elementów innych form wypowiedzi (np.: opowiadania, opisu, wywodu)	0 – 1
3. Osobisty charakter wypowiedzi, wyrażanie własnych sądów (aprobata, negowanie, komentarze)	0 – 1
4. Zwroty do adresata, pytania retoryczne, pozorny dialog	0 – 1
5. Elementy stylizacja języka	0 - 1
II. Kompozycja (0 – 4 pkt.)**	0 – 1
1. Trójdzielna kompozycja	
2. Zachowanie formalnych wyróżników listu (miejscowość, data, nagłówek, podpis nadawcy)	0 – 1
2. Spójność tekstu (językowe nawiązania pomiędzy poszczególnymi częściami pracy).	0 – 1
3. Logiczne uporządkowania (nie pojawiają się nieuzasadnione powtórzenia).	0 – 1
III. Język i styl (0 – 4 pkt.)**	
1. Przestrzeganie poprawności językowej.	0 – 4 (dopuszczalne trzy błędy) 3 bł. – 3p. 4 bł. - 2p. 5 bł. - 1p. 6 bł. - 0p.
Styl	0 – 1 dopuszczalne 3 błędy
IV Ortografia (0 – 2)**	
Poprawność ortografii (w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	0 bł. - 2p. 1 bł. - 1p. 2 bł. - 0p.
V Interpunkcja (0 – 1)**	
Poprawność interpunkcji (dopuszczalne trzy błędy, w przypadku dysleksji dopuszczalne 4 błędy).	
VI Zapis (0 – 1)**	
Przejrzysty układ graficzny, estetyczne pismo. W przypadku dysleksji – zapis umożliwia komunikację.	0 – 1

* Jeżeli praca ucznia jest niezgodna z tematem, uczeń otrzymuje 0 pkt. za kryteria z zakresu realizacji tematu.

** Punktów z tych kategorii nie przyznaje się, jeżeli praca ucznia jest zbyt krótka.

INFORMACJE DODATKOWE - SPOSÓB PRZELICZENIA PUNKTÓW NA OCENY

Podczas oceniania prac pisemnych przyjmuje się w przybliżeniu do 5% następujący sposób przeliczenia punktów na oceny:

CELUJĄCY	100 % - 97 %
BARDZO DOBRY	96 - 91 %
DOBRY	90 - 75 %
DOSTATECZNY	74 - 51 %
DOPUSZCZAJĄCY	50 - 31 %
NIEDOSTATECZNY	30 - 0 %

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA RECYTACJI

OCENA	KRYTERIA
celujący	<ul style="list-style-type: none">• artystyczna interpretacja treści• perfekcyjne pamięciowe opanowanie utworu• wzorowa dykcja• ciekawa indywidualna interpretacja utworu• właściwe stosowanie pozagłosowych środków ekspresji
bardzo dobry	<ul style="list-style-type: none">• ciekawa indywidualna interpretacja utworu• pamięciowe opanowanie utworu• poprawna dykcja
dobry	<ul style="list-style-type: none">• próba samodzielnej interpretacji tekstu• drobne potknięcia w pamięciowym opanowaniu utworu• dobra dykcja
dostateczny	<ul style="list-style-type: none">• mechaniczne odtworzenie treści bez próby interpretacji• uchybienia w pamięciowym opanowaniu tekstu• niezbyt wyraźna dykcja
dopuszczający	<ul style="list-style-type: none">• niepełne pamięciowe opanowanie tekstu
niedostateczny	<ul style="list-style-type: none">• nieoppanowanie tekstu

KRYTERIA SPRAWDZANIA I OCENIANIA DYKTAND ORTOGRAFICZNYCH

celujący	praca bezbłędna
bardzo dobry	1 błąd ortograficzny*
dobry	2 błędy
dostateczny	3 - 4 błędy
dopuszczający	5 – 6 błędów
niedostateczny	7 błędów i więcej

* Przyjmuje się, że 3 błędy interpunkcyjne liczy się jako 1 błąd ortograficzny

KLASYFIKACJA BŁĘDÓW I SPOSOBY ICH OZNACZANIA

Rodzaj błędu	Sposób oznaczania
BŁĘDY MERYTORYCZNE: <ul style="list-style-type: none">• rzeczowe• logiczne	rzecz.
BŁĘDY GRAMATYCZNE: <ul style="list-style-type: none">• fleksyjne• składniowe BŁĘDY WYRAZOWE: <ul style="list-style-type: none">• leksykalne• frazeologiczne	jęz.
BŁĘDY STYLISTYCZNE	styl.
BŁĘDY PISOWNI: <ul style="list-style-type: none">• ortograficzne• interpunkcyjne• graficzne	ort. int. graf.

Na pracy błąd oznacza się właściwym skrótem na marginesie.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA BŁĘDÓW

BŁĘDY MERYTORYCZNE

1. błędy rzeczowe – dotyczą głównie treści pracy (wiadomości i zastosowania wiadomości):

- brak zrozumienia istoty faktów, wydarzeń, zjawisk oraz związków i zależności między nimi
- niewłaściwe użycie pojęć, terminów nazw (także ich błędny zapis)
- zniekształcenie cytatów

2. błędy logiczne – błędy w myśleniu

BŁĘDY GRAMATYCZNE (naruszenie normy gramatycznej)

1. błędy fleksyjne

- nieodmienianie wyrazów
- niepoprawna odmiana wyrazów

2. błędy składniowe

- niepoprawny szyk wyrazów
- powtarzanie tych samych struktur składniowych
- niewłaściwe użycie przyimków, spójników i zaimków względnych
- niewłaściwe użycie imiesłowowego równoważnika zdania
- brak powiązań pomiędzy poszczególnymi częściami zdania lub nieumiejętność wyznaczania granic zdania (wielka litera, kropka)
- naruszanie związku wyrazów w zdaniu

BŁĘDY WYRAZOWE

1. błędy leksykalne

- niezrozumienie znaczenia wyrazów
- zbędne zapożyczenia
- dobór niewłaściwych wyrazów bliskoznacznych
- nadużywanie modnych słów

2. błędy frazeologiczne

- łączenie elementów pochodzących z dwóch różnych związków frazeologicznych
- swobodne przekształcanie związków frazeologicznych
- przesadne wzmocnienia
- niedokładne rozumienie znaczenia związku frazeologicznego

BŁĘDY STYLISTYCZNE

- wielosłowie
- wieloznaczność
- skróty myślowe
- mieszanie stylów
- ubóstwo słownictwa ujawniające się w nadużywaniu zaimków
- nadużywanie wyrazów obcych zakłócających komunikatywność
- zbędne i rażące powtórzenia